

## 27.

### Zpráva

#### ústavno-právneho výboru

o vládnom návrhu ústavy Slovenskej republiky (tlač č. 20).

Ústavno-právny výbor predkladá plénarnej schôdzke snemu na uzákonenie vládny návrh ústavy Slovenskej republiky v podstate tak, ako sa o ňom usniesla vláda. Doplnky a zmeny, ktoré sú výsledkom dlhých a podrobných rokovaní výboru, zrodily sa zo snaženia, aby základy štátu sa budovaly k dobru národa s takou predvídavosťou, ktorá by zaručovala čo najdlhšie ich trvanie bez zmeny.

Krátkosť času a mnohosť úloh uvalených na plecia každého, komu Prozreteľnosť pracovať dovolila na ústave, nech je ospravedlnením za nedostatky predkladateľného diela, ak sa časom ukázu.

Ústavno-právny výbor je presvedčený, že ústava, ktorá sa plénu snemu predkladá, bude dostatočne silným základom budovy slovenského štátu. Pri dobrej vôli nás všetkých a s vedením vodcov národa iste si budeme vedieť štát náš na tejto ústave vybudovať tak, aby bol milovaným domovom každého Slováka a každého občana a vyhľadávanou krajinou pokoja, poriadku, vied i umení.

Dôležitejšie zmeny a doplnky vládneho návrhu sú tieto:

Pred prvú hlavu vložil výbor do osnovy politický úvod, aby v ňom vyzdvihol ducha, v akom sa slovenský štát má budovať a spravovať. Tento úvod je obsahom ústavy a nie úvodom pred ústavou, čo môže byť dôležité pri posudzovaní ústavnosti zákonov a nariadení s mocou zákona (§ 98).

V hlave prvej je dôležitou zmena v § 3, ktorou sa pre určenie podrobností o nadobúdaní a zániku štátneho občianstva vyžaduje zákon ú s t a v n ý. Výbor siahol po tejto zmene preto, lebo v tomto smere vidí v stálosti právneho poriadku veľkú a žiadúcu záruku právnej istoty.

Do § 4 vložil výbor nový — tretí — odsek, ktorým sa mesto Bratislava vyhlasuje za hlavné mesto republiky. Výbor nepovažoval za účelné riešiť i normatívny dosah tohto ustanovenia priamo v ústave, lebo ide o podrobnosti, ktoré by v praxi mohli viesť k nepotrebnnej ťažkopádosti.

Výbor vynechal § 6 pôvodnej osnovy pre neustálenosť noriem medzinárodného práva a preto, že takéto samočinné obmedzenie štátnej svrchovanosti nezdá sa byť na tento čas účelné.

**Hlavou druhou** podľa zmien, výborom navrhovaných, stávajú sa ustanovenia piatej hlavy pôvodného vládneho návrhu.

V tejto výbor urobil nasledovné dôležitejšie zmeny:

Prvý odsek § 43 postavil na čelo hlavy ako § 6. Pôvodný § 30 rozdelil na dva paragrafy: 9 a 10 a doplnil ho ďalším § 11. Rozdelenie na dva paragrafy je len významu legislatívne-technického. Doplnok, t. j. § 11 značí vradenie tejto materie do výhradnej právomoci snemu (§ 44 ods. 1), lebo nedá sa predvídať, žeby mohla nastať potreba upraviť volebný poriadok nariadením s mocou zákona. Voči vládnomu návrhu je novým ustanovením aj § 12; jeho pojmú do ústavy má ten istý efekt ako § 11. Výbor doplnil § 14 (vo vládnom návrhu § 33) aj znením poslaneckej prisahy, aby sa takto zdôraznil jej význam. Paragrafy 35 a 36 vládneho návrhu výbor slúčil v jediný § 16 a materiu, ktorá sa tu upravuje, doplnil novými ustanoveniami v ods. 3 a 4. Nový je i § 17. Výbor ho navrhol pojať do ústavy nielen preto, že sa nezdá byť slučiteľné s požiadavkami disciplíny, aby poslanci, chránení imunitou, vykonávali štátnu alebo verejnú službu, ale i preto, lebo snem s pomerne malým počtom poslancov nemôže sa na trvalo zriecť časti ich pracovnej možnosti. V § 18 ústavno-právny výbor v snahe po urýchlenní a zjednodušení prenáša udeľovanie súhlasu na predsedníctvo snemu a nie na snem, ako to pôvodná osnova navrhovala. Odsek 2 § 19 (§ 38 vládneho návrhu) výbor prispôbil zmene úpravy materie, pojatej do hlavy piatej, a doplnil ho zaistením tohto práva väčšiny snemu. Nasledujúci § 20 pozostáva z upraveného ods. 2 § 39 vládneho návrhu; pôvodný ods. 1 sa vypustil, lebo postačuje uvedenie tejto pôsobnosti v § 38 (písm. c). V § 21, ktorý je prepracovaným § 40 vládneho návrhu, nové ustanovenie o obžalobe prezidenta je len dôsledkom zmenených ustanovení o zodpovednosti prezidenta, spracovaných v § 39. K § 24 sa poznamenáva, že význam enumerácie výlučnej právomoci snemu treba po-

sudzovať v spojitosti s ustanovením ods. 1 § 44. Voči vládnomu návrhu — kde tieto ustanovenia boli zaradené do § 43 — je v § 24 novým ustanovením veta pod písm. g); výbor ju pojal do návrhu po vy počutí mienky odborníkov z ministerstva pravosúdia. Ustanovenia § 43 vládneho návrhu o vydávaní nariadení s mocou zákona výbor z § 24 vypustil a pojal ich do hlavy štvrtej, ako § 44. Novým je i celý § 25. Významnou je zmena v § 26, v ktorom výbor voči pôvodnému návrhu (§ 44) vypustil ustanovenia o absolútnom vete a nahradil ich sprísnením náležitostí nového usnesenia snemu. Ústavno-právny výbor siahol po tejto zmene jednak preto, aby sa predišlo možným treniciam medzi snemom a štátnou radou a jednak i preto, že až do poslednej chvíle rokovanií výboru nebolo ešte jasného obrazu o složení štátnej rady. Novým je ustanovenie ods. 2 § 29. Osemďňová lehota na vyhlásenie zákona bude platiť i v prípade podľa ods. 2 § 26, lebo treba mať za to, že prezident republiky podľa ods. 1 § 26 a podľa § 28 i takto usnesený zákon je povinný podpísať. Ustanovenia § 30 sú voči vládnomu návrhu zmenou § 22, v ktorom sa táto materia upravovala pod písm. f). Pohnútkou pre túto zmenu bolo nielen zachovanie zásady, vyslovenej v § 6, a kontinuity s prácami snemu, ale i tá praktická okolnosť, že osobitný výbor snemu netreba na tieto práce technicky vystrojiť. Napokon výbor z tejto hlavy vynechal § 31 pôvodnej osnovy o zostavovaní kandidátnej listiny, lebo stačí zachytenie tejto pôsobnosti v § 52 hlavy piatej o štátnej rade.

**Tretia hlava** pojednáva o prezidentovi republiky v §§ 31 až 40. Pôvodný vládny návrh mal tieto ustanovenia v §§ 7 až 16 hlavy druhej.

V §§ 31 až 33 sú spracované inou systematickou ustanovenia §§ 7, 8 a 10 pôvodného návrhu. Pri tom výbor voliteľnosť za prezidenta doplnil aj podmienkou štátneho

občianstva a voliteľnosti do snemu (ods. 2 § 31) a skrátil lehotu na vykonanie voľby z pôvodných 30 na 14 dní (ods. 2 § 33). Paragraf 32 v novej úprave má zaistiť hladší priebeh voľby tým, že sa 3/5 väčšina požaduje z počtu nie všetkých, ale len z prítomných poslancov.

Ústavno-právny výbor prestylizoval text prisahy prezidenta republiky (§ 34) tak, aby výraznejšie vyjadroval ducha ústavy.

V § 36 ústavno-právny výbor ponechal bezo zmeny v pôvodnom § 12 určenú 30 dňovú lehotu pre voľbu, hoci v § 33 snížil ju na 14 dní. Stalo sa to vedome, lebo ide o abnormálne prípady zániku prezidentovej funkcie, aké môžu vyvolať i nepredvídané poruchy verejného života, čo odôvodňuje potrebu dlhšej lehoty pre voľbu.

Ustanovenia o zastupovaní prezidenta republiky (§ 37) výbor doplnil novým odsekom, ktorý dáva možnosť utvorenia novej vlády, ak by došlo na jej demisiu práve v takom čase, keď niet prezidenta republiky, alebo keď dočasne svoju funkciu nemôže vykonávať. Výbor je za sverenie tejto úlohy predsedníctvu snemu už i preto, lebo štátna rada, ktorá by jedine mohla ešte prísť do úvahy, nebude v takomto prípade úplná.

K enumerácii práv prezidenta v § 38 treba poznamenať, že v písm. b) predpísaný súhlas snemu môže byť podľa okolností — ak by to bolo odôvodnené — vyžiadaný i dodatočne. Umožňuje sa to tým stylizovaním, že sa výslovne nepredpisuje vyžiadanie súhlasu vopred. Od pôvodného návrhu v § 14 vládnej osnovy výbor sa odchýlil len preto, aby ústava nedávala celkom slobodnú voľbu, či súhlas snemu sa vyžiada vopred, alebo len dodatočne. V ustanovení písm. h) treba vidieť nielen zosilnenie postavenia prezidenta republiky, ale i zdôraznenie neodvislosti sudcovskej, lebo všetkých sudcov bude menovať výlučne len prezident republiky.

Voči § 16 vládneho návrhu je novým to ustanovenie § 39, že prezidenta možno stíhať pre vlastizradu, ktorý pojem bude,

pravda, potrebné presne definovať v novom trestnom zákone. Ústavno-právny výbor sa pre toto doplnenie vládneho návrhu rozhodol nie preto, akoby predpokladal praktickú potrebu takéhoto ustanovenia, ale z toho dôvodu, aby — najmä v rušných časoch — nedostatok tohto ustanovenia nedával oporu povestiam, ktorými rozvratné živly sú vždy hotové podkopávať autoritu reprezentantov štátu.

Hlava štvrtá o vláde sa skladá z §§ 41 až 50 a upravuje látku, pojatú pôvodne do tretej hlavy vládneho návrhu v §§ 17 až 21.

Do pôsobnosti vlády patrí všetko, čo nie je vyhradené prezidentovi republiky, alebo štátnej rade (ods. 2 § 38).

Voči vládnej osnove upravené znenie tejto hlavy výslovne určuje, že poverenie ministrov spravovaním rezortov je vecou prezidenta republiky (ods. 2 § 41).

Do § 42 výbor vložil aj text prisahy, aby takto vyzdvihol význam tohto aktu.

Prívetmi stručný obsah § 18 pôvodnej osnovy o vládnej, výkonnej a normotvornej právomoci vlády ústavno-právny výbor v záujme presného rozhraničenia ústavou rozdelených pôsobností rozviedol do dvoch paragrafov. Sú to §§ 43 a 44. Podľa § 43 všeobecná nariaďovacia moc prislúcha vláde na vykonanie každého zákona a to v medziach, ktoré sú dané vo vykonávanom zákone. Okrem toho vláde prislúcha veľmi rozsiahla právomoc vydávania nariadení s mocou zákona podľa § 44, pravda, len v tom prípade, ak cestu zákonodarnú pre krátkosť času nemožno použiť. Týmto § 44 ústava nahrádza tzv. splnomocňovacie zákony, bez ktorých sa v rušnom tempe moderného života štáty obísť nemôžu. Spôsob, akým návrh ústavy rieši tento problém, je u nás nový. Keďže nariadenie s mocou zákona sa vydáva vždy len v súrnych prípadoch, čo s ohľadom na krátkosť prípravy nezaručuje bezpečne bezvadnosť riešenia, ústava zaisťuje snemu možnosť korektúry do troch mesiacov. Nesúhlas snemu, ak sa výsloví do troch mesiacov, nevyžaduje pod-

pisu prezidentovho a mlčky daný súhlas nevylučuje neskoršiu korektúru zo strany snemu, vtedy ale už len cestou zákona. Na rozdiel od obvyčajných vládnych nariadení sa vyžaduje, aby nariadenie s mocou zákona podpísala väčšina členov vlády a prezident republiky. Nariadenia s mocou zákona nemožno vydávať ani vo veciach, vyhradených snemu v § 24, a ani v tých veciach, ktoré sa podľa iných ustanovení ústavy majú upraviť zákonom.

Nové je ustanovenie § 45 o zastupovaní predsedu vlády. Ústavno-právny výbor pokladal výslovné upravenie tejto otázky za významné v záujme kontinuity vládnych prác.

V § 46 výbor dal prednosť tomu, aby otázka spôsobu usnášania sa vlády riešila sa nie v ústave, ale v rokovacom poriadku.

Voči vládnemu návrhu nové je v tejto hlave aj ustanovenie ods. 2 § 47 o vyhlásovaní vládnych nariadení.

Politická (§ 48) a trestná (§ 49) zodpovednosť vlády alebo jej člena je v podstate upravená shodne s vládnym návrhom. Politickú zodpovednosť vlády i voči prezidentovi ústavno-právny výbor vidí obsiahnutú už v prezidentovom práve, aby prepúšťal ministrov.

Napokon novým ustanovením v tejto hlave je § 50, ktorý zakazuje účasť členov vlády v orgánoch zárobkových spoločností. Toto ustanovenie ústavy chráni autoritu členov vlády tým, že znemožňuje ich zaťahovať do sféry finančných záujmov rôznych podnikov.

**Hlava piata** v §§ 51 až 57 upravuje postavenie štátnej rady, ako nového, u nás doteraz neznámeho orgánu štátu. Vládný návrh upravoval vec v hlave štvrtej, v §§ 22 až 27.

Voči vládnemu návrhu ústavno-právny výbor volil inakšie složené (§ 51) štátnej rady. Toto nové složené zapojuje do života štátu cez štátnu radu priamo i stavy, čím sa v potrebnej miere dostanú k vlivu hospodárske záujmy obyvateľstva a štátu.

V § 52 je pojatá do enumerácie pôsob-

nosti štátnej rady — ako nová pôsobnosť — povinnosť, vyplývajúca zo zmeneného § 39, t. j. trestné stíhanie prezidenta republiky. Novú pôsobnosť dáva štátnej rade voči vládnemu návrhu i pism. f), t. j. právo podávať snemu návrhy zákonov. Naproti tomu ústavno-právny výbor vypustil z pôsobnosti štátnej rady právo pripojiť sa k pripomienkam prezidentovým, podávaným k usneseným zákonom. Vypustenie tejto pôsobnosti je automatickým dôsledkom upustenia od práva absolutného veta prezidentovho. Vypúšťa sa aj pôsobnosť disciplinárneho stíhania funkcionárov, uvedených v § 22 vládného návrhu pod pism. e), lebo s neodvislosťou sudcovskou a predsedom Najvyššieho účtovného kontrolného úradu sa nedá srovnávať, aby títo disciplinárne podliehali štátnej rade, ako orgánu charakteru politického. Zaradenie § 30 do hlavy druhej má za následok vypustenie kompetencie, prikazovanej pôvodným návrhom pod pism. f) § 22. Ostatné odchylky textu nie sú významu zásadného.

Ústavno-právny výbor doplnil § 53 aj znením prisahy.

Upravené znenie § 54 je presnejším vyjadrením myšlienky, pojatей do § 24 pôvodného návrhu a ohľadne ustavujúcej schôdzky zároveň aj ústavným determinovaním budúceho zákona o podrobnostiach.

V § 55 sa v záujme jednoduchosti upravuje imunita členov štátnej rady tak, ako imunita poslancov. Odsek 2 tohto paragrafu má na mysli vylúčenie konkurencie príslušnosti na vydanie poslanca, ponechávajúc túto príslušnosť vždy snemu.

V § 56 upravuje sa svedčenie členov a bývalých členov štátnej rady tým istým spôsobom, ako pri poslancoch (§ 18).

Nové je voči vládnemu návrhu ustanovenie ods. 2 § 57, ktorým sa upravenie podrobností o štátnej rade vyhradzuje zákonu. Toto riešenie volil ústavno-právny výbor preto, lebo podrobné upravenie s ohľadom na úplnú novosť tohto orgánu štátu, bude vyžadovať veľkú a dôkladnú prácu, ktorú nemožno sveriť štátnej rade,

lebo k tejto práci jej chýba práve upravenie týchto podrobností.

**Hlava šiesta**, obsahujúca po prečíslovaní §§ 58 a 59, sa voči vládnemu návrhu zmenila len natoľko, že sa z textu ods. 1 § 58 vypustila samospráva, ako ustanovenie na tomto mieste nepotrebné.

**Hlava siedma** o stavovskom zriadení pozostáva zo štyroch paragrafov tak, ako ich má i pôvodný návrh. Sú to po prečíslovaní §§ 60 až 63.

Ustanovenia tejto hlavy dávajú len veľmi náznakový rámec pre vybudovanie stavovskej organizácie. Podrobnejšou úpravou by sa predbiehalo vývinu tejto inštitúcie. Toto ústavno-právny výbor nepovažoval za žiaduce, lebo — ak sa má stavovské zriadenie tak dobre osvedčiť v našich pomeroch, ako sa osvedčuje inde — treba mu ponechať možnosť prispôsobenia sa domácim pomerom a domácej mentalite.

Voči vládnemu návrhu výbor urobil zmeny len potiaľ, že v § 60 určil 6 stavov namiesto pôvodne navrhovaných 5 stavov a to tak, že stav, ktorý podľa písm. b) ods. 1 § 50 pôvodnej osnovy sa mal skladať z priemyslu, obchodu, živnosti a dopravy, rozdelil na dva stavy: stav priemyslu a stav obchodu a živností. Dopravu, ako samostatnú složku stavu, výbor vynechal preto, lebo osoby v nej zamestnané patria alebo do stavu obchodu a živností (písm. c)), alebo do stavu verejných zamestnancov (písm. f)).

Podstatnejšou zmenou voči vládnemu návrhu je doplnok v ods. 1 § 63, ktorým sa vkladá do ústavy zásada, že stavy treba organizovať na princípe samosprávnom, teda zdola nahor.

**Hlava ôsma** o územnej samospráve so svojím jediným § 64 odchyľuje sa od pôvodného návrhu len zdôraznením ohľadov na záujmy inonárodných skupín.

**Hlava deviata** o súdnictve obsahuje §§ 65 až 74. Pôvodne navrhované §§ 55 až 62 podrobil výbor revízii za účasti zástupcov súdnictva i ministerstva pravosúdia. Upravené znenie tejto hlavy zdôrazňuje odliš-

nie sudcovskej moci od moci výkonnej. Tomu dáva výraz už tým, že súdnictvo upravuje v osobitnej hlave. Je záujmom štátu, aby jeho občania mali vedomie, že im spravdlnosť prislúhujú sudcovia samostatní a neodvislí. Pri čiastočnom novom osnovení jednotlivých paragrafov tejto hlavy viedla ústavno-právny výbor snaha, aby samostatnosť a neodvislosť sudcov bola v náležitej miere zaistená. Pri tom, pravdaže, musel sa výbor i tu obmedziť len na vyriešenie zásad, ktoré budú smerodajné pre zákonodarcu pri zákonnej úprave materii, na ktoré sa v deviatej hlave poukazuje.

Ods. 1 § 55 vládneho návrhu je do tejto hlavy zaradený ako ods. 1 § 65 a výbor ho doplnil v tom smysle, že súdna moc prislúcha aj osobitným súdom, akými sú na príklad burzovné rozhodčie súdy, rozhodčie súdy sociálneho poistenia, rozhodčie súdy banské atď. V druhej vete tohoto odseku slovo „kompetencia“ bolo nahradené jasnejšími výrazmi „pôsobnosť“ a „príslušnosť“; tieto výrazy sa všeobecne používajú i v občianskom a trestnom súdnom poriadku.

Ods. 3 výbor doplnil ustanovením, že výnimočné súdy možno zriadiť len v prípadoch zákonom **vopred** určených a len na **čas obmedzený**. Tým má byť odňatá možnosť jednak zriaďovať výnimočné súdy pre rozsúdenie prípadov, ktoré vznikly pred zriadením týchto súdov, jednak nahradzovať riadne súdy trvale výnimočnými súdmi.

Paragraf 66 vznikol z § 56 vládneho návrhu po doplnení ustanovením, že zákon má určiť, ktoré správne úrady majú súdnu moc vo veciach, odkázaných na trestné pokračovanie policajné alebo finančné, lebo i v týchto veciach — pre ich dôležitosť — zákon má určiť obor pôsobnosti úradov.

Ďalším doplnkom tohoto paragrafu je ustanovenie, že právomoc vojenských súdov možno rozšíriť na civilné obyvateľstvo len počas vojenného stavu podľa zákon-

ných ustanovení a len na činy v tejto dobe spáchané; tento doplnok má zaistiť občanom, aby ich zpravidla súdily civilné súdy.

Ods. 4 tohoto paragrafu zaisťuje občanom právo, aby sa mohli domáhať nápravy pred štátnymi súdmi proti rozhodnutiam správnych úradov, vydaným o súkromnoprávných nárokoch.

Posledný odsek § 66 vložil výbor do ústavy preto, lebo za dôležité pokladal, aby v hlave o súdníctve bolo ustanovené, že riešenie sporov vo vecí oboru pôsobnosti medzi súdmi a správnymi úradmi upravuje zákon (porovnaj § 3 zákona č. 3/1918 Sb. z. a n. a § 8 vládneho nariadenia č. 62/1939 Sl. zák.).

Ods. 2 § 67 bol voči pôvodnému návrhu (§ 57) doplnený exemplifikačným poukazom na disciplinárnu zodpovednosť sudcov a na podmienky, potrebné na dosiahnutie miesta sudcu z povolania, lebo najmä tieto veci, zahrnuté ináč do pojmu „služebných pomerov“, majú veľký význam jednak s hľadiska neodvislosti sudcov, jednak s hľadiska obsadzovania sudcovských miest kvalifikovanými osobami.

Vsunutie §§ 68 a 73, obsahujúce nové ustanovenia, akých vo vládnom návrhu nebolo, má byť zárukou úplnej neodvislosti sudcov.

Paragraf 71 je voči vládnemu návrhu (§ 60) zmenený v tom smysle, že sudcovia pri rozhodovaní majú skúmať platnosť obyčajných vládnych nariadení. Tým je daná garancia, aby sa nenáležite nemohlo zasahovať do oboru pôsobnosti zákonodarcu. Táto preskúmacia právomoc sudcov nevzťahuje sa na vládne nariadenia s mocou zákona, totiž na nariadenia, ktoré vydá vláda podľa § 44, pri ktorých má vláda osobitné povinnosti voči snemu; ale aj pri týchto nariadeniach môžu sudcovia skúmať — tak ako pri zákonoch — či boli riadne vyhlásené.

Paragraf 61 vládneho návrhu umiestený bol ako § 72 v modifikovanom a doplnenom znení. Prezident republiky podľa nového znenia môže omilostiť všetko. Výnim-

kou je skupina trestných činov, ktoré sa stihajú len na súkromnú obžalobu. Súkromný žalobca v týchto prípadoch musí byť teda hlavným žalobcom, t. j. nestačí, aby bol žalobcom náhradným. Pod výnimku patrí aj abolícia disciplinárneho pokračovania (arg. slova „súdne trestné pokračovanie“).

V § 73 je zásada o zodpovednosti štátu a sudcov za škodu, ktorú sudcovia zapríčinili tým, že pri vykonávaní svojho úradu porušili právo. V tomto ustanovení je významná záruka ochrany občanov pred vykonávaním sudcovskej moci prestúpením úradnej povinnosti.

**Hlava desiatá** o povinnosti a právach občanov pozostáva z §§ 75 až 87, ktoré sú v podstate — okrem presnejšieho štylizovania § 75 — bezo zmeny prečíslovanými §§ 63 až 75 vládneho návrhu. Len v § 82 považoval výbor za potrebné výraznejšie zabezpečiť osobnú slobodu a preto znenie pôvodného paragrafu doplnil potrebnými ustanoveniami v novom ods. 2.

**Hlava jedenásta** o cirkvách obsahuje v §§ 88 až 90 v podstate nezmenené ustanovenia §§ 76 až 78 vládneho návrhu.

**Hlava dvanásta** o národnostných skupinách obsahuje §§ 91 až 95 a je prepracovaním §§ 79 až 82 vládnej osnovy v duchu spravodlivého ústavného zaistenia práv národnostných skupín.

Tomuto duchu zodpovedá hneď ods. 1 § 91, ktorý je novým ustanovením. Z tohoto ducha vyplýva i doplnok ods. 1 § 93, ktorým sa kultúrne a politické organizovanie národnostných skupín ústavne zaisťuje pod vlastným ich vedením. Nový ods. 2 § 93 ústavne garantuje národnostným skupinám a ich členom slobodu nadväzovania a pestovania kultúrnych stykov so svojim materským národom.

Veľmi dôležité je ustanovenie § 95. Je novým ustanovením. Iste nemožno nič namietat proti spravедlivej zásade, že práva národnostných skupín možno uplatňovať len v medziach reciprocity. Ústavno-právny výbor od tohoto ustanovenia ústavy

očakáva zlepšenie situácie slovenských menšín v zahraničí, pokiaľ by ich národnostné práva sa tam nezabezpečovali vôbec, alebo len na papieri.

Ustanovenia tejto hlavy o vedení národnostného katastru, o zmenách v ňom, o trestnosti odnárodňovania a o jazykových právach národnostných skupín sú v podstate nezmenené.

Hlava trinásť obsahuje v §§ 96 až 103 rozličné ustanovenia a je voči materii tej istej hlavy vládneho návrhu značne rozšírená.

Novými ustanoveniami sú §§ 97, 98, 99 a ods. 1 § 100.

Paragrafy 97 a 98 sledujú ochranu ústavy a ústavných zákonov. Pre tento cieľ sa zriaďuje pomerne jednoduchý a predsa vysokokvalifikovaný orgán s názvom ústavný senát.

Nový § 99 má na mysli postupné vyčistenie právneho poriadku samočinným vyradovaním a revidovaním zastaralých predpisov, ako najväčšej prekážky z hospodárnenia verejnej správy. V tomto smere dáva ústava širokú právomoc vláde, ktorá môže sama rozhodovať aj o tom, či ten alebo onen zákon sa má znovu vyhlásiť alebo nie. Pri vládnych nariadeniach je táto kompetencia vlády samozrejماً. Ohľadne predĺženia platnosti iných noriem určuje sa kompetencia tých orgánov štátu, ktoré by takúto normu v príslušnom čase boli kompetentné vydať. Týmto ustanovením zachycujú sa prípady zmien, ktoré nastali medzi časom v kompetencii úradov. Predĺženie platnosti zákona proti jeho intencii je znemožnené ustanovením ods. 2. Ods. 3 obsahuje zákaz takzv. noviel síce len s účinnosťou od roku 1950, ústavno-právny výbor je ale presvedčený, že toto ustanovenie prejde do praxe hneď,

len čo pominie priechodný nával práce a nedostatok zapracovaných legislatívnych pracovníkov.

Určením časového trvania platnosti noriem na koniec januára, nasledujúceho po uplynutí 25 rokov od vyhlásenia normy, má sa umožniť to, aby predĺžovanie noriem novým ich vyhlásením mohlo sa diať cez mesiac január prvého roku nového 25-ročia.

Presné určenie podrobností je nezbytné pre dosiahnutie cieľa, sledovaného týmto paragrafom. Môže sa tak stať v rámci smerníc pre práce legislatívne.

Presné a dôsledné zachovanie ustanovení § 99 bude znamenať ideálny prehľad právneho poriadku, aký sa prakticky nedá docieľiť nijakým iným spôsobom. Všetky platné právne predpisy budú v budúcnosti zhustené do najnovších 25 ročníkov zbierky, určenej na ich vyhlasovanie, a občan i úrad bude bezpečne vedieť, že je neplatné všetko to, čo obsahujú ročníky staršie. Toto je takou hodnotou, že jej získanie zaslužiť by si aj obeť na práci, hoci ústavno-právny výbor je presvedčený, že udržiavanie tohoto poriadku práce nepridá, ale naopak, práce uberie.

Ods. 1 § 100 je nezbytným prechodným ustanovením s ohľadom na to, že terajší snem má menej poslancov, ako to žiada ústava pre budúcnosť.

Záverom ústavno-právny výbor poznamenáva, že zmeny a doplnky boli usnesené vo všetkých prípadoch v dohode s vládou, alebo s členmi vlády, ktorí sa v jej zastúpení zúčastnili na prácach výboru.

Odporúčajúc slávnemu snemu toto znenie ústavy na prijatie, ústavno-právny výbor končí svoju zprávu s vŕcnou modlitbou, aby ľudské dielo ústavy slovenskej sprevádzalo Božie požehnanie pre dobro všetkých občanov Slovenského štátu.

V Bratislave 18. júla 1939.

Dr. Jozef Buday v. r.,  
podpredseda.

Dr. Karol Mederly v. r.,  
zpravodaj.

# Ústavný zákon

## zo dňa júla 1939

### o ústave Slovenskej republiky.

Slovenský snem sa usniesol na tejto ústave:

Slovenský národ pod ochranou Boha Všemohúceho od vekov sa udržal na životnom priestore mu určenom, kde s pomocou Jeho, od ktorého pochádza všetka moc a právo, zriadil si svoj slobodný slovenský štát.

Slovenský štát sdružuje podľa prirodzeného práva všetky mravné a hospodárske sily národa v kresťanskú a národnú pospolitosť, aby v nej usmernil sociálne protivy a vzájomne sa križujúce záujmy všetkých stavovských a záujmových skupín, aby ako vykonávateľ sociálnej spravodlivosti a strážca všeobecného dobra v súladnej jednotnosti dosiahol mravným a politickým vývojom najvyšší stupeň blaha spoločnosti i jednotlivcov.

#### HLAVA PRVÁ.

##### Všeobecné ustanovenia.

##### § 1.

(<sup>1</sup>) Slovenský štát je republikou.

(<sup>2</sup>) Hlavou štátu je volený prezident.

##### § 2.

Štátnu moc vykonávajú ústavou určené orgány.

##### § 3.

(<sup>1</sup>) Štátne občianstvo je jediné a jednotné.

(<sup>2</sup>) Podmienky jeho nadobudnutia a zániku určuje osobitný ústavný zákon.

##### § 4.

(<sup>1</sup>) Územie Slovenskej republiky je jednotné a nedeliteľné.

(<sup>2</sup>) Hranice republiky možno meniť len ústavným zákonom.

(<sup>3</sup>) Hlavným mestom republiky je Bratislava.

##### § 5.

(<sup>1</sup>) Farby republiky sú: biela, belasá a červená.

(<sup>2</sup>) Štátny znak, štátnu pečať, štátnu vlajku a štátnu zástavu určuje osobitný zákon.

## HLAVA DRUHÁ.

### **Snem.**

#### § 6.

Zákonodarná moc pre celé územie Slovenskej republiky prislúcha snemu.

#### § 7.

(<sup>1</sup>) Snem má 80 poslancov.

(<sup>2</sup>) Poslanci sa volia všeobecným, priamym, rovným a tajným hlasovaním.

#### § 8.

Snem je volený na 5 rokov.

#### § 9.

Právo voliť do snemu má štátny občan, ktorý prekročil dvadsiaty prvý rok svojho života a vyhovuje ostatným podmienkam volebného poriadku do snemu.

#### § 10.

Voliteľný je štátny občan, ktorý dovŕšil tridsiaty rok svojho života a vyhovuje ostatným podmienkam volebného poriadku do snemu.

#### § 11.

Podrobnosti o volebnom práve a o voľbe upravuje volebný poriadok do snemu, ktorý sa vydá osobitným zákonom.

#### § 12.

(<sup>1</sup>) O platnosti volieb do snemu rozhoduje volebný senát.

(<sup>2</sup>) Podrobnosti určuje osobitný zákon.

#### § 13.

Poslanci sú zástupcami občanov celého štátu a vykonávajú svoj mandát osobne.

#### § 14.

Poslanec po vyvolení složí v sneme túto prisahu:

„Prisahám na Boha Všemohúceho a Vševedúceho, že budem verný Slovenskej

republike, že budem zachovávať zákony a mandát svoj plniť podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia. Tak mi Pán Boh pomáhaj!"

#### § 15.

(<sup>1</sup>) Poslanca, ktorý neplní svedomite svoju funkciu, alebo sa jej stane nehodným, možno pozbaviť mandátu.

(<sup>2</sup>) O strate mandátu rozhoduje štátna rada na návrh predsedníctva snemu.

#### § 16.

(<sup>1</sup>) Poslancov snemu nemožno vôbec stíhať pre hlasovanie v sneme alebo vo výboroch. Pre výroky povedané tam pri výkone mandátu podrobení sú disciplinárnej moci snemu.

(<sup>2</sup>) K trestnému alebo disciplinárnemu stíhaniu, alebo k akémukoľvek obmedzeniu slobody člena snemu pre iné činy, alebo zanedbania je potrebný súhlas snemu. Ak snem nedá k tomu súhlas, je stíhanie navždy vylúčené.

(<sup>3</sup>) Ustanovenia predošlého odseku nevzťahujú sa na trestnú zodpovednosť, ktorú má člen snemu ako zodpovedný redaktor.

(<sup>4</sup>) Ak bol poslanec prichytený a zatknutý pri trestnom čine, súd alebo iný príslušný úrad je povinný to hneď oznámiť predsedovi snemu. Ak snem do 14 dní od zatknutia nesúhlasí s ďalším väznením, väznenie prestáva.

#### § 17.

(<sup>1</sup>) Štátni a verejní zamestnanci, vyvolení za poslancov, dávajú sa po složení poslaneckej prísahy na dovolenú na čas trvania mandátu.

(<sup>2</sup>) Podrobnosti určuje osobitný zákon.

#### § 18.

Poslanci môžu svedčiť o veciach, o ktorých sa dozvedeli v svojej poslaneckej funkcii, len so súhlasom predsedníctva snemu, a to i keď nie sú už členmi snemu.

## § 19.

(<sup>1</sup>) Prezident republiky svoláva snem na riadne zasadanie dva razy do roka: na jarné zasadanie v marci, na jesenné v októbri.

(<sup>2</sup>) Prezident republiky na žiadosť väčšiny poslancov je povinný svolat snem na zasadanie mimoriadne. Ak to do 14 dní neurobí, svolá snem na mimoriadne zasadanie jeho predseda.

## § 20.

Keď vyprší volebné obdobie snemu, alebo ak prezident republiky snem rozpustí, voľby do snemu sa vykonajú do 60 dní.

## § 21.

(<sup>1</sup>) Snem sa môže usnášať v prítomnosti aspoň tretiny všetkých poslancov a k platnosti usnesenia je potrebná väčšina prítomných.

(<sup>2</sup>) K usneseniu o ústave, o ústavných zákonoch a ich zmene, o zmene štátneho územia, o vypovedaní vojny a uzavretí mieru a o obžalobe prezidenta je potrebná prítomnosť  $\frac{2}{3}$  všetkých poslancov a  $\frac{3}{5}$  väčšina prítomných.

## § 22.

(<sup>1</sup>) Snem volí svoje orgány.

(<sup>2</sup>) Pre zasadnutia snemu platia ustanovenia rokovacieho poriadku.

## § 23.

(<sup>1</sup>) Členovia vlády majú právo sa zúčastniť na všetkých zasadnutiach snemu, jeho výborov a komisií a má sa im dať slovo vždy, keď o to žiadajú.

(<sup>2</sup>) Na žiadosť snemu, alebo výboru člen vlády musí prísť na zasadnutie.

## § 24.

Do výlučnej právomoci snemu patrí:

- a) voliť prezidenta republiky,
- b) usnášať sa o ústave, ústavných zákonoch a ich zmene,

c) ustáliť štátny rozpočet,  
 d) usnášať sa o záverečných účtoch,  
 e) vydávať zákony o brannej povinnosti,

f) usnášať sa na zákonoch, ktorými sa ukladajú nové trvalé finančné bremená občanom,

g) vydávať zákony o organizácii súdov, o ich pôsobnosti a príslušnosti a o súdnom pokračovaní,

h) udeľovať súhlas s medzinárodnými smluvami obchodnými, alebo s takými, ktoré ukladajú štátu alebo občanom bremená, a so smluvami mierovými.

## § 25.

(<sup>1</sup>) Návrhy zákonov môže podávať vláda, štátna rada, alebo členovia snemu.

(<sup>2</sup>) Ku každému návrhu zákona musí byť pripojené odôvodnenie a návrh na úhradu.

## § 26.

(<sup>1</sup>) Prezident republiky je povinný odhlasovaný zákon do 15 dní podpísať alebo ho vrátiť snemu so svojimi pripomienkami na nové rokovanie.

(<sup>2</sup>) Ak snem v prítomnosti  $\frac{2}{3}$  všetkých poslancov  $\frac{3}{5}$  väčšinou prítomných bezo zmeny sa usniesol na tom istom zákone, musí byť vyhlásený.

## § 27.

V každom zákone a nariadení s mocou zákona sa má určiť, ktorý člen vlády ho vykoná.

## § 28.

Zákon podpisuje okrem prezidenta republiky predseda snemu, predseda vlády a aspoň minister, poverený jeho vykonaním.

## § 29.

(<sup>1</sup>) Pre platnosť zákonov a nariadení s mocou zákona je potrebné, aby sa vyhlásily spôsobom, ktorý určuje osobitný zákon.

(<sup>2</sup>) Zákon treba vyhlásiť do 8 dní po podpísaní prezidentom republiky.

### § 30.

(<sup>1</sup>) V čase od rozpustenia snemu, alebo od uplynutia jeho volebného obdobia až do ustavenia nového snemu, robí neodkladné opatrenia, snemu vyhradené, osobitný výbor snemu.

(<sup>2</sup>) Výnimky a podrobnosti určuje ústavný zákon.

## HLAVA TRETIA.

### Prezident republiky.

### § 31.

(<sup>1</sup>) Prezidenta republiky volí snem.

(<sup>2</sup>) Za prezidenta môže byť volený štátny občan, ktorý je voliteľný do snemu a v deň voľby má aspoň 40 rokov.

(<sup>3</sup>) Tú istú osobu možno len dva razy za sebou voliť za prezidenta.

### § 32.

(<sup>1</sup>) K platnosti voľby je potrebná prítomnosť  $\frac{2}{3}$  všetkých poslancov v čas voľby a  $\frac{3}{5}$  väčšina prítomných. Volí sa lístkami bez rozpravy na verejnom zasadnutí.

(<sup>2</sup>) Ak z kandidátov ani jeden nedosiahne  $\frac{3}{5}$  väčšiny prítomných poslancov, volí sa znova medzi dvoma kandidátmi, ktorí dosiahli najväčší počet hlasov. V tomto prípade na vyvolenie stačí jednoduchá väčšina. Ak je pri druhej voľbe rovnosť hlasov, rozhoduje los.

### § 33.

(<sup>1</sup>) Funkčné obdobie prezidenta republiky trvá sedem rokov a začína sa dňom složenia prisahy.

(<sup>2</sup>) Snem vykoná voľbu najneskôr 14 dní pred vypršaním funkčného obdobia predošlého prezidenta.

### § 34.

Prezident republiky ujíma sa svojho úradu pred snemom touto prisahou:

„Prisahám na Boha Všemohúceho a

Vševéduceho, že ako prezident Slovenskej republiky budem verným strážcom ústavy a zákonov, že budem mať vždy pred očami mravné a hmotné povznesenie ľudu a povediem štát tak, aby sa v ňom uplatňoval duch kresťanskej lásky a spravodlivosti. Tak mi Pán Boh pomáhaj!"

#### § 35.

Prezident republiky nemôže byť členom snemu.

#### § 36.

Ak prezident umre, vzdá sa, alebo trvale nemôže plniť svoju funkciu, snem do 30 dní vyvolí nového prezidenta.

#### § 37.

(<sup>1</sup>) Kým niet prezidenta, alebo ak prezident dočasne nemôže vykonávať svoj úrad, funkciu hlavy štátu vykonáva predseda vlády.

(<sup>2</sup>) Ak dojde k demisii vlády v čase, keď niet prezidenta, rozhodne o demisii vlády a urobí opatrenie o dočasnom vedení vládnych vecí predsedníctvom snemu.

#### § 38.

(<sup>1</sup>) Prezidentovi republiky prislúcha:

- a) reprezentovať štát navonok, prijímať a poverovať diplomatických zástupcov, uzavierať medzinárodné smluvy,
- b) vyhlasovať stav brannej pohotovosti štátu a so súhlasom snemu vypovedať vojnu a uzavierať mier,
- c) svolávať a rozpúšťať snem a vyhlasovať zasadanie snemu za skončené,
- d) vrátiť snemu odhlasované zákony s pripomienkami,
- e) podpisovať zákony a nariadenia s mocou zákona,
- f) adresovať snemu posolstvo,
- g) vymenúvať a prepúšťať ministrov,
- h) vymenúvať všetkých vysokoškolských profesorov a sudcov, ďalej štátnych úradníkov a dôstojníkov troch najvyšších stupní,
- i) funkcia najvyššieho veliteľa armády,

j) právo podľa § 72 a dišpenzácie, hlavne štátu vyhradené,

k) udeľovať rády a vyznamenania,

l) udeľovať dary a penzie z milosti,

m) právo zúčastňovať sa na zasadnutí vlády, štátnej rady, žiadať o ich svolanie a predsedáť im.

(<sup>2</sup>) Všetka moc vládna a výkonná, nakoľko ústavou nie je, alebo neskoršie vydanými zákonmi nebude výslovne vyhradená prezidentovi republiky, alebo štátnej rade, príslúcha vláde.

### § 39.

(<sup>1</sup>) Prezident nie je zodpovedný za výkon svojej funkcie.

(<sup>2</sup>) Prezidenta môže počas jeho funkčného obdobia trestne stíhať štátna rada na obžalobu snemu len pre vlastizradu. Trestom môže byť strata úradu prezidentského a strata spôsobilosti tohoto úradu znovu nadobudnúť.

(<sup>3</sup>) Podrobnosti určuje osobitný zákon.

### § 40.

K platnosti každého prezidentovho vládneho aktu sa vyžaduje spolupodpis príslušného ministra.

## HLAVA ŠTVRTÁ.

### Vláda.

### § 41.

(<sup>1</sup>) Vláda sa skladá z predsedu a z ministrov.

(<sup>2</sup>) Prezident menuje predsedu vlády a ministrov a určuje, ktoré ministerstvá spravujú jednotliví ministri.

(<sup>3</sup>) Počet a obor pôsobnosti jednotlivých ministerstiev určuje osobitný zákon.

### § 42.

Členovia vlády pred prevzatím svojho úradu složia do rúk prezidentových túto prisahu:

„Prisahám na Boha Všemohúceho a Vševedúceho, že budem svedomite a ne-

stranne plniť svoje povinnosti a zachovávať zákony. Tak mi Pán Boh pomáhaj!"

#### § 43.

Vláda môže vydávať nariadenia na vykonávanie určitých zákonov a v ich medziach.

#### § 44.

(<sup>1</sup>) Ak na zamedzenie nenahraditeľnej ujmy vážne hospodárske, finančné, alebo politické záujmy štátu vyžadujú neodkladné opatrenia, vláda ich môže vydať nariadením s mocou zákona s výnimkou vecí, ktoré patria do výlučnej právomoci snemu, alebo ktoré podľa ústavy má upraviť zákon.

(<sup>2</sup>) Takéto nariadenie platí len vtedy, ak ho podpíše väčšina členov vlády a prezident republiky.

(<sup>3</sup>) Nariadenie s mocou zákona súčasne s jeho vyhlásením predloží predseda vlády snemu. Snem môže do troch mesiacov vysloviť s ním svoj nesúhlas, ktorý sa vyhlasuje podľa § 29 s udaním dňa, ktorým nariadenie stráca svoju platnosť, alebo môže nariadenie zmeniť a vydať ho ako zákon.

#### § 45.

Vláda vyvolí zo svojich členov zástupcu predsedu. Ak by on nemohol zastupovať predsedu, zastupuje ho vekom najstarší člen vlády.

#### § 46.

(<sup>1</sup>) Vláda rozhoduje v sbore, ktorý sa môže usnášať, ak okrem predsedu alebo jeho zástupcu je prítomná väčšina jej členov.

(<sup>2</sup>) Podrobnejšie ustanovenia o rokovaní vlády vydá vláda usnesením so schválením prezidenta republiky.

#### § 47.

(<sup>1</sup>) Vládne nariadenie podpisuje predseda vlády a príslušný minister.

(<sup>2</sup>) Vládne nariadenie má sa vyhlásiť spôsobom, ktorý určuje osobitný zákon (§ 29).

## § 48.

Snem môže vládu, alebo jej jednotlivých členov volať na politickú zodpovednosť a vysloviť jej, alebo niektorému členovi vlády nedôveru.

## § 49.

(<sup>1</sup>) Ak predseda, alebo člen vlády úmyselne alebo z hrubej nedbanlivosti vo svojej úradnej pôsobnosti poruší ústavný, alebo iný zákon, je trestne zodpovedný.

(<sup>2</sup>) Právo obžaloby prislúcha snemu a trestné pokračovanie vykonáva štátna rada.

(<sup>3</sup>) Podrobnosti upravuje osobitný zákon.

## § 50.

Člen vlády nesmie byť členom orgánov zárobkových spoločností.

## HLAVA PIATA.

## Štátna rada.

## § 51.

Štátna rada sa skladá takto: šesť členov menuje prezident republiky, desať členov vysielia Hlinkova slovenská ľudová strana, po jednom členovi vysielajú registrované strany národnostných skupín a stavy; ďalšími členmi sú: predseda vlády a predseda snemu.

## § 52.

Štátnej rade prislúcha:

a) zisťovať, či nastala skutočnosť, ktorá prezidentovi republiky trvale znemožňuje plniť jeho funkciu (§ 36),

b) trestne stíhať prezidenta republiky (§ 39),

c) trestne stíhať predsedu a členov vlády (§ 49),

d) zostavovať kandidátnu listinu pre voľby do snemu,

e) rozhodovať o strate poslaneckého mandátu na návrh predsedníctva snemu,

f) podávať snemu návrhy zákonov,

g) podávať prezidentovi republiky a vláde dobrozdania vo veciach politických, kultúrnych a hospodárskych.

### § 53.

Člen štátnej rady pred započatím svojej činnosti složí do rúk prezidenta republiky túto prisahu:

„Prisahám na Boha Všemohúceho a Vševedúceho, že budem svedomite a nestranne plniť svoje povinnosti a zachovávať zákony. Tak mi Pán Boh pomáhaj!“

### § 54.

(<sup>1</sup>) Funkčné obdobie štátnej rady je trojročné.

(<sup>2</sup>) Prezident republiky svolá ustavujúcu schôdzku štátnej rady, na ktorej sa vyvolí predseda a ostatní funkcionári.

### § 55.

(<sup>1</sup>) Členovia štátnej rady požívajú imunitu ako poslanci (§ 16).

(<sup>2</sup>) Ak je členom štátnej rady poslanec, o jeho vydaní rozhoduje snem.

### § 56.

Členovia štátnej rady môžu svedčiť o veciach, o ktorých sa dozvedeli v svojej funkcii, len so súhlasom štátnej rady, a to i keď nie sú už jej členmi.

### § 57.

(<sup>1</sup>) Štátna rada rozhoduje v sbore, ktorý sa môže usnášať, ak okrem predsedu alebo jeho zástupcu je prítomná väčšina jej členov. Usnáša sa väčšinou hlasov.

(<sup>2</sup>) Podrobnosti o štátnej rade určuje osobitný zákon.

## HLAVA ŠIESTA.

### Politické strany.

### § 58.

(<sup>1</sup>) Slovenský národ zúčastní sa štátnej moci prostredníctvom Hlinkovej sloven-

skej ľudovej strany (strany slovenskej národnej jednoty).

(<sup>2</sup>) Podrobnosti o vzniku, složení a právomoci orgánov strany určuje osobitný zákon.

#### § 59.

(<sup>1</sup>) Národnostná skupina sa zúčastní štátnej moci prostredníctvom svojej registrovanej politickej strany, ak ona môže byť pokladaná za predstaviteľku politickej vôle celej národnostnej skupiny.

(<sup>2</sup>) Podrobnosti určuje zákon.

### HLAVA SIEDMA.

#### Stavovské zriadenie.

#### § 60.

(<sup>1</sup>) Občania podľa svojho povolania sa sorskupujú do týchto stavov:

- a) poľnohospodárstva,
- b) priemyslu,
- c) obchodu a živností,
- d) peňažníctva a poisťovníctva,
- e) slobodných povolání,
- f) verejných zamestnancov a osvetových pracovníkov.

(<sup>2</sup>) Každý stav sa skladá z osobitnej skupiny zamestnávateľov a zamestnancov.

#### § 61.

(<sup>1</sup>) Každý občan musí byť organizovaný v niektorom stave, ale funkciu môže mať len organizovaný príslušník politickej strany.

(<sup>2</sup>) Výnimky určuje zákon.

#### § 62.

Stavy sa starajú o hospodárske, sociálne a kultúrne záujmy svojich složiek, najmä o zvýšenie ich výkonnosti a životnej úrovne, o úpravu pracovných pomerov, o vyrovnanie a usmerňovanie záujmov medzi stavmi, medzi výrobcami a spotrebiteľmi a o riešenie prípadných sporov medzi zamestnávateľmi a zamestnancami.

## § 63.

(<sup>1</sup>) Stavy sa organizujú na princípe samosprávnom.

(<sup>2</sup>) Otázky organizácie, činnosti, právomoci stavov a štátneho dozoru nad nimi určuje osobitný zákon.

## HLAVA ÔSMA.

## Územná samospráva.

## § 64.

(<sup>1</sup>) V správe štátu zúčastnia sa občania prostredníctvom orgánov územnej a stavovskej samosprávy. Pri tom treba mať náležitý ohľad na záujmy inonárodných skupín.

(<sup>2</sup>) Podrobnosti určuje osobitný zákon.

## HLAVA DEVIATA.

## Súdnictvo.

## § 65.

(<sup>1</sup>) Súdna moc prislúcha štátnym súdom a osobitným súdom. Ich organizáciu, obor ich pôsobnosti, ich príslušnosť a pokračovanie pred nimi upravujú osobitné zákony.

(<sup>2</sup>) Nikto nesmie byť zbavený svojho zákonného sudcu.

(<sup>3</sup>) Výnimočné súdy možno zriadiť len pre pokračovanie v trestných veciach, len v prípadoch zákonom vopred určených a len na čas obmedzený.

## § 66.

(<sup>1</sup>) Súdnictvo vo všetkých inštanciách je oddelené od správy.

(<sup>2</sup>) Osobitné zákony určujú, ktoré správne úrady majú súdnu moc vo veciach, odkázaných na trestné pokračovanie policajné alebo finančné.

(<sup>3</sup>) Právomoc vojenských súdov možno rozšíriť na civilné obyvateľstvo len počas vojenného stavu podľa zákonných ustanovení a len na činy v tejto dobe spáchané. Vo výnimočných prípadoch možno nevojenské ozbrojené štátne orgány na určitom území podrobiť právomoci vojenských súdov.

(<sup>4</sup>) Vo všetkých prípadoch, v ktorých správny úrad podľa zákona rozhoduje o súkromnoprávných nárokoch, strana, ktorá je týmto rozhodnutím dotknutá, môže sa po vyčerpaní opravných prostriedkov domáhať nápravy pred štátnymi súdmi, ak to nevyklučuje zákon.

(<sup>5</sup>) Riešenie sporov vo veci oboru pôsobnosti medzi súdmi a správnymi úradmi upravuje zákon.

#### § 67.

(<sup>1</sup>) Sudcovia sú nezávislí v svojej sudcovskej funkcii a viazaní sú len zákonom.

(<sup>2</sup>) Podrobnosti o služebných pomeroch sudcov, najmä o ich disciplinárnej zodpovednosti a o podmienkach, potrebných na dosiahnutie miesta sudcu z povolania, určujú osobitné zákony.

#### § 68.

Sudcovia z povolania sú ustanovovaní na svoje miesta vždy trvale; proti svojej vôli môžu byť prelození, alebo daní do výslužby len v prípadoch novej súdnej organizácie v dobe zákonom určenej, alebo na základe právoplatného disciplinárneho rozhodnutia, ktorým môže byť vyriešené i pozbavenie sudcovského úradu; do výslužby môžu byť daní na základe právoplatného rozhodnutia i v tom prípade, keď dosiahnu veku zákonom určeného. Podrobnosti určuje osobitný zákon. Tento zákon určuje i podmienky, pri ktorých môže byť sudca z povolania suspendovaný z úradu.

#### § 69.

Sudcovia z povolania nesmú mať iných funkcií platených stálych alebo občasných, nakoľko zákon nedovoľuje výnimky.

#### § 70.

Rozsudky sa vynášajú menom Republiky.

#### § 71.

Sudcovia pri rozhodovaní majú skúmať platnosť vládnych nariadení; pri zákonoch

a nariadeniach s mocou zákona môžu skúmať len to, či boli riadne vyhlásené.

### § 72.

Prezidentovi republiky prislúcha právo udeľovať milosť, najmä odpúšťať alebo zmierňovať tresty, uložené trestnými súdmi a disciplinárnymi vrchnosťami a právne následky takýchto odsúdení, počítajúc do toho aj zahľadenie odsúdení, a — s výnimkou trestných činov, ktoré sa stihajú len súkromnou obžalobou, — nariaďovať, aby sa súdne trestné pokračovanie nezavádzalo, alebo aby sa zastavilo.

### § 73.

Zodpovednosť štátu a sudcov za náhradu škody, ktorú títo zapríčinili tým, že porušili právo vo svojej sudcovej funkcii, určuje osobitný zákon.

### § 74.

(<sup>1</sup>) Ochranu proti rozhodnutiam správnych orgánov poskytuje správne súdnictvo.

(<sup>2</sup>) Štát a vinný štátny orgán (zamestnanec) ručí za škodu, spôsobenú nezákonným výkonom verejnej moci.

(<sup>3</sup>) Podrobnosti určujú osobitné zákony.

## HLAVA DESIATA.

### Povinnosti a práva občanov.

### § 75.

(<sup>1</sup>) Každý občan mužského pohlavia je podrobený vojenskej službe alebo s ňou spojenej pracovnej povinnosti a je povinný mať účasť v obrane štátu.

(<sup>2</sup>) Každý občan mužského pohlavia je podrobený predvojenskému a povojenskému výcviku.

(<sup>3</sup>) Na obranu štátu každý občan bez rozdielu pohlavia je podrobený pomocnej službe a môže byť na výcvik pre túto službu povolávaný.

(<sup>4</sup>) Spôsob, druh a trvanie vojenskej,

pracovnej a výchovkovej povinnosti a výnimky určuje osobitný zákon.

#### § 76.

Práca duševná alebo telesná je občianskou povinnosťou.

#### § 77.

Každý občan je povinný platiť dane, dávky a poplatky na základe zákona.

#### § 78.

Občania sú povinní plniť úlohy svojho povolania, pomáhať verejným orgánom v ich činnosti, plniť funkcie, ktoré majú na základe zákona alebo z príkazu úradov.

#### § 79.

(<sup>1</sup>) Vlastníctvo má sociálnu funkciu a zaväzuje majiteľa narábať s ním v záujme všeobecného dobra.

(<sup>2</sup>) Súkromné vlastníctvo možno obmedziť len zákonom.

#### § 80.

Občania sú povinní starať sa o výchovu a školenie svojich detí, aby sa stali z nich dobrí občania štátu.

#### § 81.

(<sup>1</sup>) Všetci obyvatelia bez rozdielu pôvodu, národnosti, náboženstva a povolania požívajú ochranu života, slobody a majetku.

(<sup>2</sup>) Obmedzenie týchto práv je prípustné len na základe ustanovení zákonov.

#### § 82.

(<sup>1</sup>) Osobná sloboda a domáci pokoj sa zaisťuje v medziach ustanovení zákonov.

(<sup>2</sup>) Nikto nesmie byť potrestaný pre chovanie sa, ktoré neporušilo právoplatnú trestnú normu a ktorého trestnosť nebola už vopred zákonom, alebo zákonitou normou určená.

## § 83.

Listovné tajomstvo môže byť obmedzené len zákonom.

## § 84.

Shromažďovacie, tlačové a spolčovacie právo sa zabezpečuje v medziach zákonných ustanovení.

## § 85.

Sloboda vierovyznania, prejavu mienky, vedeckého badania a umenia sa zabezpečuje, nakoľko nenaráža na ustanovenia zákonov, verejného poriadku a kresťanských mravov.

## § 86.

Manželstvo, rodina a materstvo sú pod zvýšenou ochranou právneho poriadku.

## § 87.

(<sup>1</sup>) Práca je chránená.

(<sup>2</sup>) Vykoristovanie sociálne slabých občanov sa zakazuje.

(<sup>3</sup>) Výška mzdy má byť primeraná pracovnému výkonu so zreteľom na rodinné pomery.

(<sup>4</sup>) Rušenie a organizovanie rušenia práce sa zakazuje.

(<sup>5</sup>) Podrobnosti určuje osobitný zákon.

## HLAVA JEDENASTA.

## Cirkve.

## § 88.

Každému sa zabezpečuje právo voľne plniť náboženské povinnosti, nakoľko to neodporuje ustanoveniam zákona, verejnému poriadku a kresťanským mravom.

## § 89.

Všetky cirkve a náboženské spoločnosti uznané štátom sú verejnoprávnymi korporáciami s vlastnou správou a vlastným majetkom.

## § 90.

Vyučovanie náboženstva na ľudových a stredných školách je povinné a deje sa

kvalifikovanými príslušníkmi cirkví pod dozorom štátu.

## HLAVA DVANASTA.

### Národnostné skupiny.

#### § 91.

(<sup>1</sup>) Občania môžu sa voľne hlásiť k svojej národnosti.

(<sup>2</sup>) O príslušnosti občanov k národnosti vedie sa kataster.

(<sup>3</sup>) Zmeny v národnostnom katastre môžu sa diať len v medziach zákona.

(<sup>4</sup>) Podrobnosti určuje zákon.

#### § 92.

(<sup>1</sup>) Každá činnosť smerujúca k odnárodeniu je trestná.

(<sup>2</sup>) Podrobnosti určuje zákon.

#### § 93.

(<sup>1</sup>) Národnostné skupiny, ktoré sa na území Slovenska udomácnily, majú právo kultúrne a politicky sa organizovať pod vlastným vedením.

(<sup>2</sup>) Národnostné skupiny a ich členovia (§ 91) so svojim materským národom môžu nadväzovať a pestovať kultúrne styky.

#### § 94.

Národnostné skupiny majú právo užívať vo verejnom živote a v školách svojho jazyka, o čom sa vydá osobitný zákon.

#### § 95.

Práva národnostných skupín, uvedené v ústave, platia natoľko, nakoľko také isté práva v skutočnosti požíva i slovenská menšina na území materského štátu príslušnej národnostnej skupiny.

## HLAVA TRINASTA.

### Rozličné ustanovenia.

#### § 96.

Ústavným zákonom je každý zákon,

ktorý je ako taký označený a bol odhlasovaný kvalifikovanou väčšinou (§ 21).

### § 97.

(<sup>1</sup>) Zákony a nariadenia s mocou zákona, ktoré odporujú ústave alebo iným ústavným zákonom, sú neplatné.

(<sup>2</sup>) Ústava a iné ústavné zákony môžu byť menené alebo doplnené len zákonmi, ktoré sú označené za ústavné.

### § 98.

(<sup>1</sup>) O tom, či zákony a nariadenia s mocou zákona vyhovujú ustanoveniu § 97 ods. 1, rozhoduje ústavný senát.

(<sup>2</sup>) Ústavný senát sa skladá zo senátnych prezidentov Najvyššieho súdu a Najvyššieho správneho súdu. Predsedom senátu je prvý prezident Najvyššieho súdu.

(<sup>3</sup>) Podrobnosti určuje osobitný zákon.

### § 99.

(<sup>1</sup>) Zákony a nariadenia strácajú platnosť najneskoršie koncom januára, ktorý nasleduje po 25. roku od ich vyhlásenia, ale ak sú zpred 14. marca 1939, najneskoršie koncom januára 1950. Vláda môže ich platnosť predĺžiť o 25 rokov ich novým vyhlásením v sbierke na vyhlasovanie určenej a v jazyku štátnom. To isté právo prislúcha iným orgánom štátu, ak ide o právne predpisy, ktorých vydávanie patrí do ich pôsobnosti.

(<sup>2</sup>) Platnosť zákona možno takto predĺžiť len, ak zákon svoje trvanie sám výslovne neobmedzuje.

(<sup>3</sup>) Skorší predpis možno platne meniť počnúc rokom 1950 len tak, že sa súčasne vyhlási nové znenie celého predpisu, ktorý je zmenou priamo dotknutý.

### § 100.

(<sup>1</sup>) Terajší snem ostáva v činnosti, kým sa neustaví nový. Dokiaľ nebude vyvolený ústavou určený počet poslancov, pre platné usnášanie je rozhodujúci počet poslancov ústavodarného snemu.

(<sup>2</sup>) Funkčné obdobie ústavodarného snemu skončí sa najneskôr 31. decembra 1943.

§ 101.

Prvého prezidenta republiky vyvolí snem do 90 dní po účinnosti tohoto zákona.

§ 102.

Všetky ustanovenia právnych predpisov, ktoré sú v rozpore s touto ústavou, alebo s existenciou samostatnej Slovenskej republiky, strácajú platnosť.

§ 103.

Zákon tento nadobúda účinnosti dňom vyhlásenia a vykoná ho vláda.